

ներ, յայնժամ ձեր բոլոր գործերը
կամօլին կը համարուին և անտուճա-
հաճոյ են :

Սիրուն որդեակք իմ, եթէ դուք
Աստուծոյ օրէնքներն ու կեանք պար-
գեւող խօսքերը այնչափ սիրէք որ այն
ըլլայ ձեր ամենօրեայ խորհրդածու-
թիւնը, եթէ Աստուծոյ պատուիրա-
նայ մէջ կրթուիք, եթէ Աստուծոյ
խօսքերը ընելու և կատարելու քաղա-
րութեան համե առնուք, եթէ որդի
տկան սիրով ամենաձեռք անկէ եւ նորա
կամքին հսկառակ չընելու երկիւղա-
ծութիւն կրէք, այն ատեն երանու-
թիւն ու օրհնութիւն պիտի ժառան-
գէք: «Երանի այն մարդուն որ Տիրոջ
մէն կը վախնայ. այնպիսին նորա պա-
տուիրանները շատ կը սիրէ: Այնպիս-
ւայն դուստր երկրի վրայ ուժեղ կ'ըլ-
լայ և ուղիղ աղբերու մէջ կ'օրհնուի,
նորա տան մէջ փառք ու մեծութիւն
կայ եւ անոր արդարութիւնը յաւի-
տեանս յաւիտենից կը մնայ »:

Մեղացի գէժ մեծ ղէնք է երկիւղա-
ծութիւնը, որով մեղքի բոլոր հրա-
պուրածքները բացէ 'ի բաց կը մերժէք:

Արդ եթէ դուք Աստուծոյ հայ-
բոսկան սէրը ճանչնաք և արդիական սի-
րով անոր յարիք, շատ անգամ քաղցր
խանդաղտամեօք իրեն գիմելու կարե-
ւորութիւննիդ պիտի դգայք, թէ չը-
նորհակալ լինելու և թէ իւր գթու-
թիւնը շարունակ խնդրելու, և ահա
այս է Աղօթք:

ԱՂՕԹՔԸ աստուածադաշտութեան
եւ երկիւղածութեան հետ մեծ կա-
պակցութիւն ունի, և մեծ ղէնք է մե-
ղացի փորձութեան գէժ, չը մեղանշ-
լու և մղուութիւններէ աղքատելու հա-
մար աղօթքը խիստ կարեւոր է. անոր
համար էր որ Յիսուս սրատուիրեց թէ.
«Պէտք է ամեն ժամանակ աղօթքի կե-
նող ու չը ձանձրանալ, ամեն ատեն

աղօթք ըսէք որպէս զի փորձութեան
մէջ չանկանէք »:

Ի այդ պիտի ըսէք թերեւս որ, «Ե-
թէ ամեն ատեն աղօթք ընենք, երբ
գործելու է » . այսպէս ասողները տա-
կաւին աղօթքին բուն նշանակութիւ-
նը չեն գիտեր. հոգալով եւ ճշմարտու-
թեամբ երկրպագութեան ինչ լինելը չեն
հասկոցած. այնպիսիներն լոկ արտա-
քին ձէ երն և սովորական եղանակ-
ները միայն աղօթք կը համարին, ս-
րով և չեն հասկանար յամենայն ժամ
աղօթք ընելու պատուէրին խմստը,
ուստի և անոր օգուտը վայելէ միշտ
զուրկ կը մնան:

(Շարունակելի)

ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ

ԽՆԴԻՐ

Արշափ որ Մեծի ժամանակագրու
կանի մէջ մերթ ընդ մերթ համառօտ
տեղեկութիւններ հրատարակած և մք
Բեթղէ հէմի Ս. Ծննդեան Այրին եւ
Տաճարին խնդրոյն նկատմամբ, բոց
մեր ազգայնոց աւելի ամփոփ և շարա-
յարեալ ծանօթութիւն տալու համար
արժան կը համարիմք, ինչպէս խոստու-
ցած եմք, նոյն խնդրոյ մասին Ս. Ա-
թոռոյ Տնօրէն Ժողովոյ Տեղեկագրի
քաղուածը գնել:

«Բեթղէ հէմի Ս. Ծննդեան Եկե-
ղեցոյն խնդիրը ըստ որում Ս. Տե-
ղեաց խնդրոյն մէջ առաջին տեղին ու-
նի, հետեւաբար Աղգ. մեծ և նախ-
րական իրաւունք մը կոյ սորա մէջ,
և որ իւր մեծութեան համեմատ մե-
ծամեծ դասերու ենթակայ եղած, 'ի
նախնեաց անտի մեծամեծ աշխատու-
թիւններ, մեծամեծ զոհողութիւն եր
եղած են այս մասին ընդհանուր Աշ-

գին հղանէ. մի ծամեծ յաղմանց և վէճերու առթիւ եղած է. Տէրութեան Բարձրագոյն ատեններն երկար ժամանակ զբաղեցուցած է. մէկ խօսքով այս մեծ խնդրոյն վէճը, գաղաղ և դահողութիւններն միշտ գրեթէ շարունակելի են, թէ և երբեմն կը դադարին:

Այս խնդիրը 72 — 73 տարւոյն մէջ կրկին ծագեցաւ. բայց օրով հետեւ աւրաբուն սկզբնածագը 1-69 Մայիս 8ին է. ուստի մանրամասնում տեղեկութիւն մի տալու համար անտի կը ըստ կրտսեր:

167 թ Մայիս 8 գիշերուան ժամը 5ին Բեթղէհէմի Ս. Մննդեան Այրի հարաւային դռնէն հրդեհ սկսելով՝ Լատինաց՝ Այրի մէջ ունեցած դրան վարագոյրը, առատաւայրի և որմերուն վերայ եղած ըսֆէն վարի վարագոյրները, որ երեք ազգաց կը պատկանին, Աւագ Սեղանի, այսինքն Ս. Մննդեան տեղւոյն վարագոյրը, Մեր և Յունաց մի քանի պատկերներ և փոկեր այրեցան և կանթեղներ վար թափեցան:

Հետեւը օրը (Մայիս 9) քաղցրօրէն Կոռափարիչ Նստիքի փառայն, Գաղղիոյ Հիւսրատար, Մեր և Յունաց Ս. Պատրիարքունք գնացին ի Բեթղէհէմ ուր առանց հրկիզութեան սկզբնաւ պատճառը և աղբիւրը սրտնւլա միայն ուրեղէն առաջ երեք ազգաց առանձինն ունեցածը արձանագրեցին. (Թէպէտ և Լատինք այրեղէն վերջը գտնուածներն կը ջանային արձանագրել առ) եւ օրացուեցաւ նոր վարագոյրներ, պատկերներ և կանթեղներ կախել ըստ առաջին քանակութեան եւ սեփհականութեան իւրաքանչիւր ազգաց, բայց Լատինք եւ Գաղղիոյ Հիւսրատար կը պնդէին թէ՛ բայց ի դրան վերայի վարագոյրէն, առատաւայրի և ըսֆէն վարի վարագոյրներն եւս իրենց կը պատկանին. իսկ Մեր և Յոյք

եւս կը պնդէին թէ՛ երեք ազգաց կը պատկանին. այս պատճառաւ առատաւայրի և ըսֆէն վարի վարագոյրներն կախելն յետաձգեցին. իսկ միւսներն, կանթեղներն և պատկերներն կախուեցան, թէ և Լատինք Մեր պատկերաց կախուելուն շատ ընդդիմացան:

Մայիս 21 թ Մեր Եօթն և Յունաց մէկ պատկերներն գողցուեցան, նոյն պէս Ս. Մննդեան տեղւոյն արծաթ թեւոյ առաջանիշ կերտուածի, որ Լատինացն է, մէկ բեւեալը. ուստի պաշտօնական անձինք կրկին Բեթղէհէմ գնացին, և մեք առանց գողը և գողծը որոնելու նոր պատկերները կախել կամեցանք թէպէտ, բայց Լատինք ընդդիմացան առելով մինչեւ առատաւայրի եւ ըսֆէն վարի վարագոյրները իբրեւ Լատինական սեփականութիւն չը նորոգուին, Հայք իրաւունք չունին իրենց պատկերները կախելու. ուստի Ս. Այրը զօրաց պահպանութեան յանձնուեցաւ եւ Բդէճիի Մեր և Յունաց կաղմ Բ. Գուռը հեռագրուեցան. հրաման եկաւ գողցուած պատկերները վերստին կախել, բայց չը գործադրուեցաւ:

Յուն ժամաց մէջ Բ. Դրան հրաւանաւ Մեր երկու և Յունաց մէկ պատկերները կախուեցան Ս. Այրի դրան ճակատի վերայ իրենց տեղը. և մնացեալ Մեր հինգ պատկերները կախուելու մասին Կոռափարութեան կողմէն յայտարարութիւն եղաւ թէ՛ այն վէճի տակ եղած վարագոյրներէն ըսֆէն վարինը կախուած ժամանակ պիտի գրուին. և այն վարագոյրներն ալ Տէրութեան կողմէն պիտի շնորհին:

1570 Օգոստոս 17 թ Պոլսեցի Բեռն մի փառայն օրով Ս. Յակովբայ իրնդըրոյն համար Բ. Դռնէն յապհապէս բնիշ եկող Միւնիք Էֆենտին եւս յայանկց թէ՛ այն վէճի տակ եղած

վարագործներին ըրաֆէն վարինը Տէ-
րութիւնը պիտի չինէ . ձեր պատկեր-
ներն ալ այն տարին պիտի կախուին :

1072 Յունիս ամսոյն Ապրապի
Քեամիլ վոշոյի օրով Ռ . Դրնէն յատ-
կապէս հրամանագիր մի եկած էր ի-
րեն . որոյ մէջ գրուած էր թէ՛ Տէրու-
թեան կողմանէ շինուելիք ըրաֆէն վո-
րի վարագործը շինուելով զգուցեցաւ ,
զայն կը կախէք և միանգամայն Հայոց
չորս և Լատինաց մէկ պատկերները ,
(Կերեւի որ առանց Մեր և Յունաց
գիտութեան գտողներ Մալպաթու գնա-
ցած է թէ՛ Հայք չորս պատկեր ունին ,
մէկ հատ ալ Լատինք) վրան զի մենք
հինգ պատկեր ունեինք կախուելիք ,
և այն մէկ պատկերը զոր Լատինաց
յատկացուցիր են , մերն է , այն տեղ
Մեր պատկերներու շարքին մէջ բնաւ
պատկեր կախելու տեղ չունին Լա-
տինք :

Յունիս ամսոյն Մարտիս Փաշան
յաջորդելով չորիցս յայտնեց թէ՛ Տէ-
րութեան կողմէն եկած վարագործները
պիտի կախուին , եթէ Հայք և Յոյք
հաճութիւն տան : Տեսնել ուղեցինք
եւ այնպէս մնաց . այս մասին Պո-
լիս Ս . Պատրիարքին գրուած է Յու-
նիս 29 ամսութեամբ : Այնուհետեւ
մինչեւ Յունիս 16 հետզհետէ հան-
գարտութիւն տիրելով՝ կը յուսալինք
որ խնդիրը խաղաղութեամբ կը վեր-
ջանայ . բայց փաթորիկը առաւել
բուռն և սաստիկ կիրպիւլ յանկարծ
սկսաւ :

Յունիս 16 թիւ 11 նամակով մեր
Տեսուչը տեղեկութիւն տուաւ Մեզ
թէ գիշեր աստին Ս . Այրի գրան ա-
ռատապի ներքեւի Մեր և Յունաց
պատկերներու տակի վարագործին մեր
պատկերներու տակով մէկ կանգուն
և թգաշտի լայնութեամբ կտրուած է .
և թէ՛ Լատինաց Տեսուչը ժամերգու-

թեան ժամանակ զինքը Ս . Այրի կռ-
ջելով՝ և ջոյց տալով նոյն վարագործի
կտրուած տեղը՝ ասած է , մեր լուսա-
րարը ժամը 10ին գալով՝ Յունաց ուխ-
տաւոր մը տեսած է այս տեղ . կ'երե-
ւի թէ այն կտրած է : Այս խօսակցու-
թեան վերջը Լատինք վարագործին
ուրիշ կտոր մը յարմարցնելով՝ կտրած
են . այս այն վարագործն է , որ երեք
ազգաց կը պատկանի և վէճի տակ է :
Ահա՛ այս եղաւ ամենամեծ պատճառ
այն չարեաց և կռիւներու՝ որ 29 օր
յետայ Ս . Ծննդեան Այսին մէջ տե-
ղի ունեցան :

Փետրվար 15 ին ժամը 12 ի մօտ
Լատինաց միաբանութիւնը ամբողջ
և 200 ի չափ գիւղացի ֆէլէ-Լատինք
ամենքը զինուած Ս . Այրին մէջ եւ
ջըմարտները ընցուելով՝ Ս . Այրի բռ-
լար օրմերան վերայ վարագործ կախե-
ցին , վերէն մինչեւ գետին , բաց ի
առաստաղէն . մինչդեռ առաջ միայն
կէս կանգուն էր ի սկզբանէ անտի ,
զայն խրոցնելով՝ միայն իրենք կախել
կուղէին . Մեր և Յունաց կողմէն չք
թողարտելով Մեր իրաւունքը յաւիրչ
տակի՛ վէճի տակ մնացած էր : (Եւս
վարագործը իւր նորածեւ շինուած օջա-
համար ոչ վարագործ կտրելի է ասել
և ոչ պատկեր , այլ պատկերաւորաւ
գոյր) : Սորա վերայ անմիջապէս բաղ-
քեցինք Բզեշին Մէք և Յոյք և Բը-
դեշը՝ Նազիֆ փաշան խոտապաւ հե-
տեւեալ օրը ժամը ութին վերցնել :
Բայց ընդհակառակն առաւօտուն ,
քսան զօրք զովեց Ս . Այրը զգուշու-
թեամբ պահպանելու համար : Պայ-
մանաժամը լրացաւ , բայց վարագործ-
ները չը վերցուեցան , այլ միայն Փա-
շան իւր թարգմանի ձեռք լուր զոր-
կեց թէ Գաղղից Հիւպատար մինչեւ
երեկոյ պիտի վերցնէ . երեկոյ եղաւ ,
վարագործները դարձեալ կախուած մը-

նային. Փետրվար 17 ին զօրաց թիւը 15) ի հասաւ, և իբրեւ թէ Բ. Գուսն ալ հեռագրելով միանգամայն յայտնեց թէ երեք ազգաց ուխտաւոր երբեք պիտի չ'իջնէ Ս. Այրք, և ո՛չ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի:

Փետրվար 20 ին Փաշան պատճառելով որ Բ. Գրնէն հեռագրին պատասխանը մինչեւ այն օրը ուշացաւ, պատարագերու մասին արգելքը վերացուց. Լատինք սկսեցին պատարագել, բայց Մեր և Յունաց կողմէ պատասխան տրուեցաւ թէ, արգելք դրուեցաւ վարագոյրը կախուելուն վերայ, ուստի արգելքը այն ատեն կը վերնայ՝ երբ վարագոյրն եւս կը վերնայ. քանի որ Լատինաց առանց Տէրութեան հրամանին կախած վարագոյրը չը վերնայ՝ մեր շէնք պատարագեր:

Փետրվար 22 ին Յունաց հետ ընկերութեամբ Բ. Գուսն բողոքեցինք, և միանգամայն Փոխանորդաց 'ի Պօլս, որ Պատրիարքաց ըսեն, որպէս զի Բ. Գրնէն իրաւունք պահանջեն. այս տեղ և մեր Ս. Պատրիարքը Յունաց Պատրիարքի ընկերութեամբ Բդեշիս երթալով՝ բողոքեցին իրաւանց բռնաբարութեան համար:

Փետրվար 23 ին Բդեշը Մեր և Յունաց Ս. Պատրիարքները իւր մօտ կոչելով՝ Բ. Գրնէն եկած հրամանագիր մի ցոյց կը տայ, որպէս զի նշանագրուած էր թէ Գաղղիոյ Դեսպանին հրամանն ըրինք, որ այդ կախուած վարագոյրները 24 ժամէն վերցնել տայ. ուստի դեսպանատունէն տեղւոյդ Հիւպատոսին հրահանգ պիտի արուի 24 ժամէն վարագոյրը վերցնելու համար. և այն մասին Բդեշին եւս իւր կողմէն յուսադրեց Ս. Պատրիարքները. 24 ժամն անցաւ, վարագոյրները կախուած մնային, ուստի Փետրվար 26 ին կըրկին Մեր և Յունաց կողմանէ հեռա-

գրաւ Բ. Գուսն բողոքուեցաւ և իրաւունք պահանջուեցաւ, և այս առթիւ Լատինաց պատարագելը Փետրվար 27 ին կրկին արգիլուեցաւ. բայց Մարտ 1 ին վերստին հրաման տրուեցաւ:

Մարտ 3 ի ժամը 5 ին դեռ Լատին միաբանութեան բռնութեամբ կախած վարագոյրը վար չէր առնուած, Բդեշը յատուկ նամակաւ Մեզ եւ Յունաց յայտնեց թէ՝ Բ. Գրնէն հրաման եկած է Լատինաց կախած վարագոյրը վար առնել, և Տէրութեան հաճութեամբ Հայոց չորս և Լատինաց մէկ պատկերն եւս կախել. և այն յատարարութենէն յետոյ Բդեշը կրպակահանքեր, որ անձամբ կամ փոխանորդաբար ժամը 6 ին 'ի Բեթղեհէմ ներկայ դնուէինք: Մի և նոյն միջոցին Մեր Փոխանորդէն հեռագիր ստացանք թէ Լատինաց կախած վարագոյրը վար պիտի առնուի. ատոյգ էր որ Լատինաց վարագոյրը վար պիտի առնուէր, բայց նոր կախուելիքին ինչպիսի բան լինելը չը գիտէինք. մանաւանդ 'ի Գաղղիա շինուելով՝ անշուշտ Լատինական նշաններ պիտի ունենար. բայց յայտնաւէ Բդեշին եւս այն նոր կախուելիք վարագոյրի մասին խօսք տուած էր Փետրվար 23 ին, որ ինքն երթայ տեսնայ. և եթէ հին վարագոյրէն տարբեր և կամ մէկ մատնաչափ անգամ աւելի է մեղ, տեղեկութիւն պիտի տայր, և ո՛չ միայն չը պիտի կախէր, այլ և մեղ հետ պիտի բողոքէր Բ. Գուսն. այս առաջնութենէն ո՛չ մին կատարեց, որով ակն յայտնի կ'երեւէր որ այն վարագոյրը Տէրութեան մեղ խօսք ստացած ձեւով չէր շինուած. ուստի ոչ անձամբ և ոչ փոխանորդաբար ներկայացանք, և անմիջապէս թէ՛ 'ի Բեթղեհէմ Բդեշին բողոքագիր ղեկեցինք և թէ 'ի Բ. Գուսն բողոքց հեռագիր

քաջեցինք : Բգեշխը այն տեղ պատուա-
խանած էր թէ՛ ես Տէրութեան հրա-
մանը պիտի կատարեմ : ուստի և Լա-
տինաց ինքնին կախած վարագոյրը վար
առնելով նոր վարագոյր կախեց , նոյն
պէս մեր չորս պատուիրները՝ լուսորա-
րին իշխանաբար հրամայելով . և Մեր
մնացած մէկ պատուիրին տեղ եւս , որ

Լատինաց իրենց Եկեղեցւոյն մէջն
գէտ 'ի Այրը եղած ստորերկեաց ճու-
նասարհին Ս . Այրի մէջ տնեցած
զրան վերայ է , Լատինաց պատուիր մի
կախեց : Հարկ կը համարիմք , այս իբր
վարագոյրի նկարագրութիւնն ընել :

(Շարունակել) :

Բ Ա Ն Ք Ա Պ Ա Շ Ա Ի Ա Ն Ա Ց

(Շարունակութիւն և վերջ , տես թիւ 5 :)

Ժ ոհր ժահահոռ ժայթքեմ ժանտաբար ,
յանտապատուհաս եւ ժամախճառ .
յանեաց ժպրհին ժառանգեալ ժանգառս ,
յամանաւորեան առ ժողովարարս :
Իրաքաջ իշխող ինքնանուանական ,
Իմաստապարգեւ ինքնակամ իշխան .
Ինքնազոր ինքնեակ իմրդ իջեւան ,
Իջջիր 'ի խնդիր իսկ իժակորեանս :
Լսրծեաց լիրբս լոփեղ լեզեոմն ,
Լլկիմ լեզուադարս լալագին լալով .
Լքեալ լքանոտս լիտանօք լիով ,
Լնր լալականիս լռեալդ լուսով :
Խարբալ խարձողին խարբալեաց խրխոտ ,
Խաւարաւ խղճի խօթացոյց խոտս .
Խաչաչարչոր Խոյ խոյսցիր առ խանձս ,
Խաղաղածաւալ խնամեան խոցոտս :
Մուղակաւ ծփին ծուփ 'ի ծուփ ծփիմ ,
Օանրաբեռնութեամբ ծիւրելով ծփիմ ,
Օագեան ծառայիս Օաղիկդ ծոցածին ,
Օաւալումն ծագմանց ծորմանց ծովային :
Կենօք կամակոր կրիւք կուրացեալ ,
Կենդանեաց կռոյն կենակից կացեալ .
Կարսպեալդ կենաց կիծառիս կիծալեալ ,
Կանգնեան կործանեալս կոչմամբ կենաձայն :
Հաղորդեալ հոգւով հոցիդ հրբաշից ,
Հետեւմ հանապաղ հօրդ համայնից .